

NIEUWSBRIEF 18 - SEPTEMBER 2009

Schoon Water

Schoon Water

Positieve beoordeling voor Schoon Water project

Dit voorjaar heeft bureau ClimateChanCe het project

'Schoon Water voor Brabant' geëvalueerd:

Brabant mag trots zijn op de bereikte resultaten!

Het huidige project loopt in het voorjaar van 2010 af

en op basis van deze evaluatie beslissen

Provincie Noord-Brabant en de convenantpartners

over de toekomstige invulling van het project.

Schoon water in Brabant

De beste resultaten zijn behaald in de landbouw, waar agrariërs hun milieubelasting met gemiddeld 70% wisten te verminderen. Zij doen het hiermee beter dan hun collega's in grondwaterbeschermingsgebieden in Drenthe en Limburg, waar soortgelijke projecten lopen. De milieubelasting is ook duidelijk lager dan het landelijk gemiddelde. In de teelt van aardappel, prei, asperge, boomteelt en klein fruit blijft innovatie nodig om de milieubelasting verder te verminderen.

Het merendeel van de gemeenten is goed op weg om de doelstelling - 100% chemievrij onkruidbeheer - te behalen. Bedrijven in het stedelijk spoor blijven achter. Geadviseerd wordt om hen in de toekomst niet alleen te stimuleren, maar waar nodig ook te zorgen voor een stok achter de deur in de vorm van

een verbod op middelen en/of toepassingen via de provinciale milieuverordening (PMV). Ook bewoners in de kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden zijn zich bewust van het belang van schoon grondwater.

Het evaluatierapport roemt de **unieke aanpak** van het project, waarmee binnen acht jaar het risico van uitspoeling van bestrijdingsmiddelen naar het grondwater beheersbaar is gemaakt. In de samenvatting van het evaluatierapport staat:

“De samenwerkende convenantpartners (Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, ZLTO, Stichting Duinboeren en de Noord-Brabantse Waterschappen) zijn er in geslaagd om een controversieel issue, dat zich kenmerkte door defensieve posities en een

sterke focus op verboden, kosten en schadevergoedingen, te doen kantelen naar een issue waarin eigen verantwoordelijkheid, ondernemerschap en innovatie centraal staan. Daardoor zijn nieuwe oplossingen in beeld gekomen, met een veel hogere bestendigheidshalve dan de traditionele oplossingen. Uniek is ook de adressering van alle partijen (landbouw, gemeenten, bedrijven, bewoners), waardoor men enerzijds niet naar elkaar kan wijzen en anderzijds niet bij elkaar wil achterblijven.

De betekenis van het project gaat veel verder dan de 6 gebieden waar het plaatsvond. Er is een succesvolle aanpak ontwikkeld, die veel breder toepasbaar is. De betekenis is zowel regionaal, provinciaal, nationaal als Europees. Dat is iets waar Brabant trots op mag zijn.”

Gemeente Oss op naar zilver

Nina van Schagen,
gemeente Oss

Gemeente Oss neemt haar verantwoordelijkheid voor schoon grond- en drinkwater. In 2010 wil ze geheel chemievrij het onkruid bestrijden en is druk bezig dit doel te halen. Hoe is de stand van zaken nu? We vroegen het Nina van Schagen, beheerder groen, water en ecologie van gemeente Oss.

Waarom heeft de gemeente besloten tot niet-chemisch beheer?

“Het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen vormt in Nederland een belangrijke bron van verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater. Door afspoeling van het verharde oppervlak en door infiltratie komen deze bestrijdingsmiddelen in het water terecht en zijn daarmee een bedreiging voor het drinkwater. Gezien de nadelige effecten van chemische middelen op het milieu, heeft de gemeente Oss besloten om op een duurzame manier, dus zonder chemische middelen, onkruid te bestrijden in het groen en op verhardingen. Dit is één van de afspraken die zijn vastgelegd in het convenant dat de gemeente Oss op 1 februari 2007 heeft ondertekend met het waterschap, de provincie en Brabant Water.”

Wat gebeurt er al aan niet-chemisch beheer in Oss?

“In 2008 zijn we als gemeente gestart met de WAVE techniek. Deze techniek doodt onkruid met behulp van heet water. In 2009 wordt 80% van de onkruidvrij te houden verhardingen met de heetwatertechniek behandeld.”

Wat betekent dit voor *Schoon Water*?

“Dit betekent een flinke vermindering in het gebruik van glyfosaat (middel Round Up) en daardoor minder belasting van het grond- en oppervlaktewater. Bovendien wees monitoring uit dat het onkruidbeeld ruim voldeed aan de door de gemeente gestelde eisen. De verhardingen zagen er netjes uit. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor schoon water, zeker als dat goed te combineren valt met een mooi straatbeeld.”

Hoe zijn de medewerkers omgegaan met de verandering?

“De gemeente Oss heeft de onkruidbestrijding uitbesteed. De gemeentelijk gebiedsopzichters voor openbaar groen moeten nu de aannemer op een iets andere manier aansturen. In plaats van de standaard 2 à 3 rondes per jaar te maken zoals voorheen met de DOB-methode [chemisch onkruidbeheer], wordt nu gewerkt met een beeldbestek. Zodra het beeld niet voldoet, wijzen ze de aannemer hierop.”

Wat zijn de plannen voor de toekomst?

“In 2010 wil de gemeente geheel zonder chemie werken. Daarmee gaat ze voor ‘zilver’! De gemeente komt dan namelijk in aanmerking voor een Zilveren certificaat op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Dat is een meetlat waarmee gemeenten en bedrijven onderling hun duurzame prestaties kunnen vergelijken. Met verdere verduurzaming van het beheer van de openbare ruimte willen we uiteindelijk ook ‘goud’ binnen halen”.

Wint u de Innovatieprijs 2009?

Dit jaar wordt de ‘Innovatieprijs Schoon Water 2009’ uitgereikt aan een teler, loonwerker, bewoner, gemeente, hovenier of bedrijf dat met zijn/haar innovatie een belangrijke bijdrage levert aan de vermindering van de uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen richting het grondwater. Het kan van alles zijn: een zelfgebouwde machine, de inzet van een nieuwe techniek of een slimme aanpak voor schoner grondwater. Het prijzengeld is in totaal 1000 euro!

Tot 15 oktober 2009 kunt u zichzelf, een collega of buurman aanmelden voor de innovatieprijs (via uw adviseur of schoonwaterloket@clm.nl)

De uitreiking vindt plaats op het Schoon Water symposium komend najaar.

Schoon Water in de pers en op film!

De afgelopen maanden heeft *Schoon Water* regelmatig de (landelijke) pers gehaald. *Schoon Water* deelnemer Peter van Beers is zelfs geïnterviewd door de Wereldomroep over zijn GPS-gestuurde spuitmachine. Op TV Oss was te zien hoe de WAVE het onkruid aanpakt. Ook op YouTube is *Schoon Water* te vinden.

Bekijk het filmpje van de opening van het project ‘Schoon Water bij de Duinboeren’ door gedeputeerde Onno Hoes. Of volg de nachtelijke demonstratie waar het spuitresultaat zichtbaar werd met fluorescerende vloeistof. Dit alles is te zien, lezen en beluisteren op www.schoon-water.nl.

Schade door ritnaald

Lichtgevend aardappelloof

Lichtgevend spuitbeeld op aardappelloof

Dat konden de ruim honderd aanwezige agrariërs en loonwerkers zien op 8 juli in Reusel. Richard Korver demonstreerde daar het spuitresultaat van zeven verschillende spuittechnieken. Met behulp van fluorescerende vloeistof is de druppelverdeling van deze technieken op aardappelloof in beeld gebracht. Er blijkt veel winst te behalen door bij het uitvoeren van een bespuiting bewuster te kiezen voor het type dop, spuitdruk en rijsnelheid. Een phytophthorabespuiting vraagt een ander soort bedekking (alleen bovenin de plant) dan een bespuiting met contactherbiciden (alle, ook kleine onkruiden moeten geraakt worden). Door bewust na te denken over de toepassing van een middel wordt de effectiviteit van een bespuiting vergroot, is minder middel nodig en ontstaat minder emissie naar het milieu.

Schoon Water de zomer door

Terwijl veel Nederlanders vakantie hebben, is voor agrariërs de zomerperiode een drukke tijd. Zij zijn druk met wieden, maaien, beregenen en spuiten. En dat alles met oog voor Schoon Water en een mooi product. Spreekuren en demonstratiebijeenkomsten helpen daarbij.

In de akkerbouw en veeteelt zijn diverse spreekuren gehouden op percelen van deelnemers. Vele vragen komen aan bod. Waarom staat het gewas er hier minder bij? Wat betekenen deze gele vlekken op het loof? Moet ik een bespuiting uitvoeren en met welk middel? Tevens een goede gelegenheid om ervaringen uit te wisselen met collega's.

Ritnaalden en Revus

Op 5 juni bespraken adviseurs van den Heuvel en van Roessel in Vessem o.a. schade door ritnaalden en phytophthorabestrijding. Ritnaalden veroorzaakten schade in de maïs.

Het advies was niet spuiten: "Alleen een zaai-zaadbehandeling had zin gehad. Dit is te overwegen in de eerste twee jaar na het scheuren van grasland".

Aardappels hadden door het droge weer weinig last van phytophthora. Geert-Jan van Roessel gaf ook hier helder advies: "Als toch gespoten moet worden, kies dan voor Revus, Ranman en Shirlan. Deze middelen geven een goede bescherming en hebben tevens een lage milieubelasting voor het grondwater. Attendeer je leverancier hier al op voor het teeltseizoen, zodat je volgend jaar verzekerd bent van een grondwatervriendelijk middel!"

Tijdwinst en schoon water door GPS

Onder grote belangstelling zijn op 24 juli in Vessem verschillende GPS technieken gedemonstreerd. Geert-Jan van Roessel van DLV Plant en de handelaren van diverse machines gaven toelichting, demonstraties en beantwoordden vragen. Meststrooiers, spuitmachines en spitzaaiers uitgerust met (D)GPS kunnen kaarsrecht werken door informatie over perceelbanen, spuitvrije zones en kopakkers van te voren in te lezen. Aanwezigen die de techniek al gebruiken, noemen tijd-winst als groot voordeel: "Het draaien aan het einde van het perceel gaat soepel. Je bent geen tijd kwijt aan het zoeken naar de juiste baan. Daar komt bij dat de afgifte automatisch wordt aangepast aan de rijsnelheid."

Naast tijd bespaart GPS een boer ook kosten. Spuitmachines uitgerust met GPS kunnen automatisch secties afsluiten als de boom over een bespoten gedeelte van het perceel rijdt of als de spuitvrije zone is bereikt. Gewasbescherming kan dus steeds effectiever door beperking van overlap en het gericht doseren van middelen. Goed nieuws voor Schoon Water!

Zie voor een uitgebreid verslag van de bijeenkomsten www.schoon-water.nl. Ook de komende weken vinden nog spreekuren, demo- en kennisbijeenkomsten plaats, dus houdt uw brievenbus en de website goed in de gaten.

Grote belangstelling voor GPS

Spreekuur in Vessem

'Schoon Water' in een notendop

Waarom 'Schoon Water'?

Doel van 'Schoon Water' is het terugdringen van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in Noord-Brabant. Dat is nodig om schoon grondwater te behouden, zodat het voor iedereen geschikt blijft als bron voor drinkwater nu en in de toekomst.

Wie doen er mee?

Aan 'Schoon Water' doen alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen / gewasbeschermingsmiddelen mee. In 2009 nemen in totaal 350 telers deel aan 'Schoon Water'! Daarnaast zijn ook loonwerkers actief betrokken in het project. Tussen 2001 (met 36 deelnemers) en nu is het gebied opgeschaald naar zes grondwaterbeschermingsgebieden: rond de winnigen Waalwijk, Helvoirt, Nuland, Macharen, Vessem en Budel.

In februari 2007 hebben de gemeenten Oss, 's-Hertogenbosch en Waalwijk het convenant 'Schoon Water voor Brabant' ondertekend. Zij werken de komende jaren toe naar het certificeringsniveau zilver op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. De gemeente Bladel heeft onlangs het certificaat 'goud' behaald. Ook de gemeenten Eersel, Haaren en Lith zijn inmiddels actief met duurzaam terreinbeheer.

Verder nemen bedrijven zoals VBI in Oss en Kempen Airport in Cranendonck actief deel.

Hoe werkt het?

Binnen deze grondwaterbeschermingsgebieden zetten alle grondgebruikers een stap richting duurzaamheid. Agrariërs inventariseren samen met hun adviseur het gewasbeschermingsmiddelengebruik op het bedrijf. Vervolgens kijken ze welke alternatieven er zijn voor schadelijke middelen en of het gebruik van schadelijke middelen naar beneden kan. Daarna gaan telers in de praktijk met de alternatieve maatregelen aan de slag. Gemeenten en bedrijven krijgen hulp bij certificering en gaan samen met hun adviseur na hoe de onkruidbestrijding duurzamer aangepakt kan worden. Hierbij worden ook de kosten op een rij gezet. Alle bewoners van grondwaterbeschermingsgebieden worden door middel van nieuwsbrieven en acties geïnformeerd en op hun verantwoordelijkheid gewezen.

Voor wie zijn de resultaten bedoeld?

De belangrijkste resultaten van het project zijn de ontwikkeling en toepassing van die maatregelen die het gewas goed beschermen en geen risico opleveren voor het grondwater en die passen op het bedrijf. De kennis, ervaring en

effecten zijn gericht op de telers in de acht zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. Ook de agrariërs in de rest van Brabant kunnen met de praktische adviezen hun voordeel doen. De provincie en drinkwaterbedrijf Brabant Water gebruiken de resultaten om het beleid in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden te verbeteren, met oplossingen die in de praktijk haalbaar zijn.

Organisatie

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant en Brabant Water. Het is gericht op alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden; burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten.

Aan het project doen verder mee:

- Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO)
- Overlegplatform Duinboeren
- Waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta
- Gemeenten Oss, Waalwijk en 's-Hertogenbosch

CLM, DLV en Eco Consult verzorgen de uitvoering van het project.

Vragen?

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- CLM: Peter Leendertse: E pele@clm.nl T 0345-470751
- Provincie Noord-Brabant: Andrea Almasi: E aalmasi@brabant.nl T 073-6812388
- ZLTO: Ton van Korven: E tvkorv@zltto.nl T 013-5836583
- Brabant Water: Sandra Verheijden: E sandra.verheijden@brabantwater.nl T 073-6838514
- Overlegplatform Duinboeren: Emiel Ansems: E duinboeren@hetnet.nl T 0411-643639

Actuele informatie en tips vindt u ook op de website www.schoon-water.nl en www.brabantleefmetwater.nl

Symposium Schoon Water

Komend najaar vindt het grote symposium 'Schoon Water smaakt naar meer' plaats. Als afsluiting van het huidige project (dat loopt tot de eerste helft van 2010). We verwachten beleidsmakers en waterbeheerders uit het hele land en zelfs enkele van over de landgrenzen. Een film zal de meest aansprekende projectresultaten van 'buiten naar binnen' halen. In werkateliers bediscussieren de aanwezigen hoe de successen van het project elders navolging kunnen krijgen: wat kan men buiten de regio leren van Brabant? Ook wordt van gedachten gewisseld over een vervolg op het project na 2009: hoe houden we het behaalde resultaat vast en hoe zorgen we dat voor stedelijke bedrijven niet-chemisch terreinbeheer een logisch onderdeel wordt van maatschappelijk verantwoord ondernemen?

Op het symposium wordt tevens de Innovatieprijs Schoon Water 2009 feestelijk uitgereikt. U kunt zich nu al aanmelden voor het symposium (gratis voor deelnemers Schoon Water) via schoonwaterloket@clm.nl

Colofon

Dit is de achttiende nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt eind 2009.

Foto's:

CLM en Sanne van Aller

Tekst en Redactie

CLM, Culemborg

Vormgeving en druk

Drukkerij Libertas, Bunnik